

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

GUIDELINES FOR THE INSTRUCTIONAL LEADERSHIP IN 21
CENTURY DEVELOPMENT FOR SCHOOL ADMINISTRATORS
UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

¹อัษฎาวุธ บุญเกิด, ²ทรงเดช สอนใจ และ ³วสันต์ชัย กากแก้ว³

¹Assadawut Boonkert, ²Songdet Sornchai and ³Vasanchai Kakkeaw

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ประเทศไทย

Surindra Rajabhat University, Thailand

¹assadawut602@gmail.com

Received November 16, 2022; Revised November 20, 2022; Accepted December 28, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ในครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 3) เพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา ผลการวิจัย พบว่า 1) องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 31

---

¹ นักศึกษา, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

องค์ประกอบย่อย คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย มี 6 องค์ประกอบย่อย 2) การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนการสอน มี 6 องค์ประกอบย่อย 3) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มี 6 องค์ประกอบย่อย 4) การสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ มี 7 องค์ประกอบย่อย 5) การพัฒนาบุคลากร มี 6 องค์ประกอบย่อย ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) สภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า สภาพที่เป็นอยู่ของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากร การสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ และการมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย ตามลำดับ และสภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้ การมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ ตามลำดับ 3) การจัดทำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยมีแนวทางการพัฒนาดังต่อไปนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย แนวทางคือ ผู้บริหารจะต้องมีการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อม ทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษามาใช้ในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์ของโรงเรียน แผนกลยุทธ์ ให้มีความทันสมัยเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 2) ด้านการสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ แนวทางคือ ผู้บริหารจะต้องดำเนินการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาบุคลากร แนวทางคือ ผู้บริหารจะต้องจัดระบบให้มีการนิเทศงานวิชาการและการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในรูปแบบที่หลากหลาย 4) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน แนวทางคือ ผู้บริหารจะต้องแนะนำ พร้อมทั้งกระตุ้นและส่งเสริมครูและบุคลากรให้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 และ 5) ด้านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน แนวทางคือ ผู้บริหารจะต้องส่งเสริมและกระตุ้นครูและบุคลากรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ที่ทันสมัยในการจัดการเรียนรู้และการบริหารชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ : การนิเทศภายใน, คู่มือการนิเทศภายใน, กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง

Abstract

The purpose of Research on the Guidelines for the Instructional Leadership in 21 Century Development for School Administrators under Surin Primary Educational Service Area Office 3 were 1) to study the composition of instructional leadership in the 21st century. 2) to study the current situation and the needs for instructional leadership in the 21st century for School Administrators under Surin Primary Educational Service Area Office 3. 3) to study the guidelines for the development of instructional leadership in the 21st century for School Administrators under Surin Primary Educational Service Area Office 3 by using research and development including 3 phases. The results of the research were as follows: 1) Components of instructional leadership in the 21st century of school administrators under the Surin Primary Educational Service Area Office 3 consist of 5 components, 31 sub-components: 1) having a modern vision with 6 Subcomponent 2) Use of technology and innovation for teaching and learning, consisting of 6 subcomponents, 3) Curriculum Development and Instructional Management, consisting of 6 Subcomponents, 4) Building a Learning Network, 7 Subcomponents, 5) Human resource development has 6 sub-components. The evaluation results by the experts found that the appropriateness was at the highest level. 2) The overall current situation and needs of Instructional Leadership in 21 Century Development for School Administrators under Surin Primary Educational Service Area Office 3. We found the current situation of instructional leadership of School Administrators under Surin Primary Educational Service Area Office 3. The following three aspects at the highest level: Curriculum and teaching management, teaching management using technology and innovation, personal development, learning network and modern vision respectively. The overall needs of Instructional Leadership in 21 Century Development for School Administrators under Surin Primary Educational Service Area Office 3. was at a high level. The element could be sorted in descending order as: 1) Development of curriculum and teaching management. 2) The use of technological and innovative teaching 3) learning networks, respectively. 3) Guidelines for developing instructional leadership in the 21st century for school administrators Under the Surin Primary Educational Service Area Office 3, the development guidelines are as follows: 1) Having a modern vision, the guideline is that the administrators must analyze the environmental factors. both outside and inside the school to be used to define the vision School missions and objectives Strategic plans To be up-to-date to accommodate changes in the 21st century 2) Building learning networks The guideline is that administrators must build a network of cooperation with various departments in 3) Personnel development, the approach is that administrators must organize a system to inform academic work and teaching and learning in accordance with

the learning management guidelines in 21 century in a variety of formats 4) Curriculum development and teaching and learning management as well as to encourage and encourage teachers and personnel to carry out teaching-learning activities according to the curriculum in accordance with 21st century skills; and 5) the use of technology and innovation for teaching and learning. Personnel use cutting-edge information and communication technology (ICT) in learning management and classroom management to develop 21st century learner skills.

Keywords: Guidelines for development, instructional leadership, 21st century

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560-2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับทบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง และเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาดังกล่าว แผนการศึกษาแห่งชาติได้วางเป้าหมายไว้ 2 ด้าน คือ เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มี คุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (3Rs8Cs) ประกอบด้วย ทักษะและคุณลักษณะ คือ 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics) และ 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม

ในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านอย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันที่รุนแรงองค์กรต่างๆ จะต้องปรับตัวให้ทันกับสถานการณ์ที่ดำเนินไป การขับเคลื่อนองค์กรต้องอาศัย การมีผู้นำที่ดีและเก่งมีความรู้ มีความสามารถ มีวิสัยทัศน์ในการกำหนดทิศทางขององค์กร เพื่อให้ทีมงานผู้ตามเป็นผู้ที่เดินอยู่ในทิศทางที่ผู้นำกำหนด (วิโรจน์ สารรัตน์. 2562:262) ผู้บริหาร การศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะเชิงมนทัศน์ เพื่อให้

สามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาหน่วยงานหรือสถานศึกษาของตนเองได้อย่างถูกต้องและถูกทิศทางมากขึ้น ทั้งนี้ยังเป็นผลมาจากผู้บริหารเหล่านั้นได้รับการกระจายอำนาจการตัดสินใจในเรื่องสำคัญมากขึ้น จะต้องมียุทธศาสตร์เป็นผู้พัฒนานโยบายมากกว่าเป็นผู้ดำเนินนโยบายไปปฏิบัติมากขึ้นและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เป็นไปอย่างรวดเร็วจำเป็นต้องมีผู้บริหารที่มีทักษะในลักษณะดังกล่าวสูงขึ้นกว่าที่เคยเป็นมา นอกจากการพัฒนาทักษะที่เป็นเชิงมนทัศน์แล้ว ทักษะเชิงมนุษย์ก็สำคัญด้วยเช่นกัน เพราะการบริหารยุคที่มีการกระจายอำนาจ บุคลากรจะเป็นผู้มีความรู้และมาตรฐานสูงขึ้น จะทำให้ผู้บริหารต้องมียุทธศาสตร์ในการเจรจาต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์ทางการศึกษาต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียน ในสังคมชุมชนมากขึ้นจึงจำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำ สูงขึ้นมากกว่าอาศัยการสั่งการหรือใช้อำนาจบังคับดังที่ผ่านมา (วิโรจน์ สารรัตนะ. 2556 : 10) ผู้บริหารยังต้องเป็นผู้ที่มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของงานวิชาการอยู่เสมอ เป็นผู้บริหารการศึกษาที่เป็นผู้นำทางวิชาการอย่างแท้จริง การศึกษาจึงจะเจริญก้าวหน้า (ธีระ รุญเจริญ. 2550 : 51) บทบาทความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อความสำเร็จโดยตรงของสถานศึกษา กล่าวคือจะต้องเป็นผู้มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่ดี มีความพร้อมในการปฏิบัติตนรวมทั้งแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่เสมอ

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะขับเคลื่อนคุณภาพของสถานศึกษา คุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของประชากรในศตวรรษที่ 21 จากการศึกษาของวิฑูระ ผลทอง (2560 : 64) เรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเขต 1 พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้ภาวะผู้นำด้านการปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการพัฒนาการปฏิบัติงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร่วมกับผู้เรียน เครือข่าย ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเสนอแนะแนวทางและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และทฤษฎีแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์มาใช้เพื่อบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารควรมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนสู่อาชีพ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู ให้มีเวลาเตรียมการจัดการเรียนรู้ ลดภาระงานอื่นที่ไม่จำเป็นและพัฒนาผู้เรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารควรส่งเสริมวัฒนธรรมในการปฏิบัติงาน และการทำงานเป็นทีมแก่บุคลากรทางวิชาการให้ตระหนักถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสำคัญ

จากสภาพปัจจุบันปัญหา ผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจในการที่จะศึกษาและหาแนวทางภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ให้สอดคล้องกับสภาพทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาและสามารถนำไปใช้ได้เหมาะสม และเกิดประโยชน์ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
2. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
3. เพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการตามลักษณะของกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีรายละเอียดตามขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 233 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ปีการศึกษา 2564 โดยการใช้สูตรการคำนวณของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2555) ได้จำนวน 144 โรงเรียน

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกขนาดสถานศึกษาออกเป็น 3 ประเภท ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งประชากรทั้งหมด 233 โรงเรียน เมื่อใช้สูตรการคำนวณของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (สมบัติ ท้ายเรือคำ. 2555) ได้กลุ่มตัวอย่างเป็น 144 โรงเรียน จะได้ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 144 คน และครูวิชาการจำนวน 144 คน รวมเป็น 288 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องครบถ้วน เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำมาวิเคราะห์สรุปผล และอภิปราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยถามเกี่ยวกับประสบการณ์ และขนาดสถานศึกษาของผู้บริหาร ครูผู้ทำหน้าที่หัวหน้างานวิชาการในสถานศึกษา และครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

2.2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประเมินศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ทำหน้าที่หัวหน้างานวิชาการเป็นผู้ตอบ เป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยใช้สถิติ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) Frequency,

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยใช้สถิติ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.), PNImodified

ระยะที่ 3 จัดทำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยใช้สถิติ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.), IOC

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 สรุปผล ดังนี้

1. ผลการประเมินองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 : ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยจำแนกเป็นรายองค์ประกอบ

ที่	องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	การมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย	4.93	0.15	มากที่สุด
2	การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนการสอน	4.57	0.72	มากที่สุด
3	การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	4.90	0.09	มากที่สุด
4	การสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้	4.71	0.56	มากที่สุด
5	การพัฒนาบุคลากร	4.83	0.29	มากที่สุด
โดยรวม		4.79	0.36	มากที่สุด

2. ระดับสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยจำแนกเป็นรายองค์ประกอบ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพที่เป็นอยู่ และสภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยจำแนกเป็นรายองค์ประกอบ

ที่	องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ ในศตวรรษที่ 21	สภาพที่เป็นอยู่		ระดับ	สภาพที่ควรจะเป็น		ระดับ
		$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
1	การมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย	4.01	0.80	มาก	4.61	0.51	มากที่สุด
2	การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนการสอน	4.19	0.77	มาก	4.54	0.57	มากที่สุด
3	การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	4.20	0.85	มาก	4.58	0.48	มากที่สุด
4	การสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้	4.06	0.87	มาก	4.52	0.53	มากที่สุด
5	การพัฒนาบุคลากร	4.15	0.85	มาก	4.59	0.47	มากที่สุด
	โดยรวม	4.12	0.87	มาก	4.57	0.51	มากที่สุด

3. ความต้องการจำเป็น (PNI) และลำดับความต้องการจำเป็นที่ปรับปรุงของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ตารางที่ 3 ค่าความต้องการจำเป็น (PNI) และลำดับความต้องการจำเป็นที่ปรับปรุงของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยจำแนกเป็นรายองค์ประกอบ

ที่	องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21	D	I	PNI	ลำดับ
1	การมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย	4.01	4.61	0.149	1
2	การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนการสอน	4.19	4.54	0.083	5
3	การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	4.20	4.58	0.090	4
4	การสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้	4.06	4.52	0.113	2
5	การพัฒนาบุคลากร	4.15	4.59	0.106	3

4. จัดทำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวม

ด้าน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์			$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ			
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย	4.89	0.2	มากที่สุด	4.51	0.16	มากที่สุด	5.0	0.0	มากที่สุด	4.8	0.1	มากที่สุด
2. ด้านการสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้	4.66	0.1	มากที่สุด	4.80	0.12	มากที่สุด	4.89	0.2	มากที่สุด	4.7	0.1	มากที่สุด
3. ด้านการพัฒนาบุคลากร	4.94	0.1	มากที่สุด	4.63	0.29	มากที่สุด	4.69	0.1	มากที่สุด	4.7	0.2	มากที่สุด
4. ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	4.74	0.1	มากที่สุด	4.94	0.10	มากที่สุด	4.89	0.2	มากที่สุด	4.8	0.1	มากที่สุด
5. ด้านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนการสอน	4.69	0.2	มากที่สุด	4.74	0.10	มากที่สุด	4.94	0.1	มากที่สุด	4.7	0.1	มากที่สุด
รวม	4.73	0.16	มากที่สุด	4.72	0.15	มากที่สุด	4.88	0.12	มากที่สุด	4.8	0.1	มากที่สุด

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยได้อภิปรายผลไว้ ดังนี้

1. การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับวิเชียร ทองคลี (2560) กล่าวว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย 2) ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร 3) ด้านการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ 4) ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 5) ด้านการสร้างเครือข่ายการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับชัยrien เพาพาน (2555) ที่ว่าผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21

ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความรู้เชิงทฤษฎีความสามารถ มีทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงโลกยุคใหม่ 4 ด้าน ดังนี้ 1) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย การมีวิสัยทัศน์ ความรู้ทางวิชาการนักประกอบการนักริเริ่มสร้างสรรค์และประกอบการ ความสามารถด้านเทคโนโลยีหนัก สร้างพลังและสร้างแรงบันดาลใจเชิงบวกตัวแบบที่ดีและการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2) ทักษะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะต่าง ๆ ดังนี้ การคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์การแก้ปัญหา การสื่อสารการทำงานเป็นทีม เทคโนโลยีและดิจิทัล การตัดสินใจ ผลสัมฤทธิ์และมนุษยสัมพันธ์ 3) บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ประกอบด้วย บทบาทในฐานะผู้นำทางวิชาการบทบาทในฐานะผู้รักษาระเบียบวินัยบทบาทในฐานะผู้ประเมินบทบาทในการทบทวนนโยบายบทบาทในการบริหารหลักสูตรและการสอน 4) คุณธรรมและจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสม กับบริบทการบริหารจัดการซึ่งเป็นคุณธรรมที่มีอยู่ในตัวของผู้บริหารการนำหลักธรรมมาปฏิบัติจนเป็นอุปนิสัยติดตัว ดังที่เกรียงศักดิ์ วงศ์รัตนะ (2558) ที่ว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ การมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริหารจัดการ หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาวิชาชีพครู

2. การศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

2.1 สภาพที่เป็นอยู่ของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยในสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับที่มากกว่าองค์ประกอบอื่นอาจเป็นเพราะว่าสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความต้องการพัฒนามากที่สุด การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อจัดการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากร การสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ และการมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัยอันดับสุดท้ายอาจเป็นเพราะว่าในสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความต้องการพัฒนาน้อยที่สุด 2.2 สภาพที่ควรจะเป็นของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีสภาพพึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยในสภาพพึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 มีการมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย อยู่ในระดับที่มากกว่าองค์ประกอบอื่นอาจเป็น

เพราะว่าสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความต้องการพัฒนามากที่สุด การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้อันดับสุดท้ายอาจเป็นเพราะว่าในสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความต้องการพัฒนาน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับอ้อย สมรัมย์ (2554) กล่าวว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ที่จำเป็นต้องพัฒนา พบว่า ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของโรงเรียน จำเป็นต้อง พัฒนา 5 พฤติกรรม ด้านการจัดหลักสูตรและการเรียนรู้ 5 พฤติกรรม ด้านการนิเทศและ การประเมินผลการเรียนรู้ พฤติกรรม และด้านการจัดบรรยากาศทางวิชาการ 5 พฤติกรรม

3. การจัดทำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยมีแนวทางการพัฒนาดังต่อไปนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย แนวทางคือ ผู้บริหารจะต้องมีการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อม ทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษามาใช้ในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์ของโรงเรียน แผนกลยุทธ์ ให้มีความทันสมัยเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 2) ด้านการสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ แนวทางคือ ผู้บริหารจะต้องดำเนินการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาบุคลากร แนวทางคือ ผู้บริหารจะต้องจัดระบบให้มีการนิเทศงานวิชาการและการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในรูปแบบที่หลากหลาย 4) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน แนวทางคือ ผู้บริหารจะต้องแนะนำ พร้อมทั้งกระตุ้นและส่งเสริมครูและบุคลากรให้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 และ 5) ด้านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน แนวทางคือ ผู้บริหารจะต้องส่งเสริมและกระตุ้นครูและบุคลากรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ที่ทันสมัยในการจัดการเรียนรู้และการบริหารชั้นเรียนเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ควรมีการศึกษารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเพื่อจะได้นวัตกรรมที่เป็นรูปแบบที่จะนำไปสู่การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในยุคไทยแลนด์ 4.0 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และสังกัดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). เอกสารแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2555). แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. กาลสินธุ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์
- ธีระ รุญเจริญ. (2550).ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ :ข้าวฟ่าง.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีที่คณะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- วิโรจน์ สารรัตน์ และคณะ. (2561). ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 20 (1), 261-271.

